

Asia: VN/28312/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Fysioterapeutit ry kannattaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia tukevia toimia. Nyt esitetty terveydenhuoltolain muutos on tervetullut apu sekä ammattikorkeakoulujen niukkaan perusrahoitukseen että harjoittelupaikkojen riittämättömyyteen. Fysioterapia-alalla opiskelijoiden harjoittelupaikkojen riittämättömyys on muodostunut viimeisen vuosikymmenen aikana todelliseksi ongelmaksi.

Valitettavasti arjen todellisuus on useissa julkisen sektorin toimintayksiköissä sellainen, että opiskelijatyöhön suhtaudutaan kielteisesti. Terveydenhuoltolain opetusvelvollisuus ei ole sote-alan AMK-opiskelijoiden kohdalla riittävän painava ja esimerkiksi useissa yliopistosairaaloissa opiskelijatyö on vähentynyt, tai yhdelle ohjaajalle on säilytetty useita opiskelijoita samanaikaisesti. Sote-alan työelämän jatkuva kiire, henkilöstöpula ja tiukalle kiristetty henkilöstöpolitiikka ovat johtaneet siihen, että ohjaajilla ei ole opiskelijoille riittävästi aikaa, tai ohjausaika on suoraan pois asiakastyöstä. Ohjaustyötä tekevä henkilöstö ei saa tekemästään työtä minkäänlaista lisäkorvausta, eikä opetusvastuu jakaannu terveydenhuollossa tasavertaisesti. Kannustimet laadukkaaseen ohjaustyöhön kaipaavat vahvistusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä opiskelijoiden harjoittelun koordinointiin ja toteutukseen liittyvät kustannukset on julkisen terveydenhuollon näkökulmasta tunnistettu hallituksen esityksessä nähdäksemme tyydyttävästi. HE:ssa voitaisiin kiinnittää huomiota siihen, että sote-alan opiskelijoiden ohjaus on haastavaa ja osaamista vaativaa työtä, joka tulisi huomioida sote-alan työntekijöiden palkkauksessa.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajiin kohdistuvia opiskelijatyön kustannuksia käytännössä lainkaan. Suomen

Fysioterapeutit ry huomauttaa, että merkittävä osa kuntoutusalan AMK-opiskelijoista suorittaa harjoittelua esimerkiksi pk-yrityksissä ja järjestöjen ylläpitämissä kuntoutusyksiköissä. Näissä toimipisteissä ei ole erillistä henkilöstöä opiskelijatoiminnan koordinointiin, vaan opiskelijatyöhön käytetty aika on käytännössä pois toimipisteen henkilöstön tuottavasta asiakastyöstä. Nykyisellään opiskelijoista maksettu viikoittainen opetusvastuupalkkio ei riitä edes yhden menetetyn asiakaskäynnin korvaamiseen. PK-sektori ja järjestöt ovat kuitenkin olleet halukkaita opiskelijatyötä toteuttamaan, koska opiskelijat on nähty arvokkaana lisänä toiminnan kehittämiseksi ja myös potentiaalisena tulevana työvoimana. Yksityisen sektorin tilanne on kuitenkin hintoja polkevan hankintapolitiikan ja yleisen yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi käynyt vaikeaksi ja on olemassa merkittävä uhka sille, että opiskelijatoiminta käy elinkeinonharjoittajille taloudellisesti niin kannattamattomaksi, että siitä on luovuttava, ellei opetusvastuukorvauksista saada riittävää kompensatiota ohjaustyön aiheuttamalle ansionmenetykselle.

Yksityisen sektorin toimintayksiköissä opiskelijatyötä ovat rajoittaneet myös erilaiset julkisen sektorin ja Kelan puitesopimusten rajoitukset. Esimerkiksi Kela on vaatinut ohjaavaa fysioterapeuttia olemaan jatkuvasti fyysisesti läsnä terapiatilanteessa. Tällöin opiskelija ei saa harjoittelunsa aikana lainkaan kokemusta itsenäisestä työskentelystä ja yrittäjänä toimivan fysioterapeutin työpanoksesta kuluu kohtuuton määrä opiskelijaohjaukseen. Vertailun vuoksi julkisessa terveydenhuollossa opiskelijoilla on mahdollisuus myös itsenäiseen asiakastyöhön, jos ohjaaja katsoo opiskelijan taitojen olevan siihen riittävällä tasolla. Yksityisen sektorin hankintasopimusten tarpeettoman tiukat linjat rajoittavat opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia ja ovat johtaneet tilanteeseen, jossa pk-yrityksen tai järjestön ei ole aina taloudellisesti mahdollista toteuttaa opiskelijatyötä, vaikka halukkuutta siihen muutoin olisikin. Opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia voitaisiin parantaa ohjaamalla erityisesti Kelaa kohti opiskelijaystävällistä hankintapolitiikkaa.

Hallituksen esityksessä tulisi vahvemmin huomioida yksityisen ja kolmannen sektorin mahdollisuudet tarjota laadukasta opiskelijaohjausta. Tiettyjen asiakasryhmien, kuten Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen asiakkaat ja monet julkisen sektorin lääkinnällisen kuntoutuksen asiakkaat, kuntoutus on järjestetty yksinomaan yksityiselle ja kolmannelle sektorille. Jotta opiskelijoille kertyy työkokemusta myös näiden asiakasryhmien kuntoutuksesta, tulee hyvinvointialueille ja ammattikorkeakouluille asettaa velvoite tehdä harjoittelusopimuksia myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Asetuksessa määritellyn korvaussumman tulee olla suuruudeltaan sellainen, että se kattaa opiskelijatyöstä syntyneet kulut myös elinkeinonharjoittajan näkökulmasta.

Suomen Fysioterapeutit ry haluaa huomauttaa, että hallituksen esityksessä mainitut opetuskoordinaattorit ja kliiniset opettajat eivät kohdennu sote-alalla tasavertaisesti, vaan ovat pääasiassa hoitotyön koulutukseen kiinnittyneitä. Kuntoutusalla opiskelijoiden ohjaamisesta vastaavat pääasiassa kliinistä tekevät terapeutit. Kliinistä opettajuutta tulisi kehittää ja rahoitusta säätelevässä asetuksessa varmistaa, että kliininen opettajuus tulee tasavertaisesti eri sote-alan ammattien hyödynnettäväksi. Lisärahoitus opiskelijoiden harjoittelun tueksi on tervetullutta, mutta rahan käyttöä tulee myös valvoa ja siten varmistaa, että se tosiasiallisesti käytetään opiskelijoiden harjoittelun ohjaamiseen. Laadukkaan ohjauksen varmistamiseksi ohjaajana toimiville työntekijöille tulisi luoda taloudellisia kannustimia.

Suomen Fysioterapeutit ry haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että opiskelijoita ei tule nähdä sote-palveluissa ainoastaan kulueränä. Opiskelijatyön tulisi olla myös osa työyksiköiden jatkuvaa kehittymistä, jossa työntekijät joutuvat kriittisesti pohtimaan ja perustelemaan toimintatapojaan. Opiskelijat tekevät osana harjoittelua myös kehitystyötä ja tätä tulisi jatkossa hyödyntää tehokkaammin. Opintojen alkuvaiheen opiskelijat vaativat runsaammin ohjausta ja tukea, mutta loppuvaiheen opiskelijat pystyvät jo hyvinkin itsenäiseen asiakastyöhön ja tuovat siten arvokasta lisäpanosta työyksiköihin. Opiskelijoiden osaamista voitaisiin työyksiköissä hyödyntää paljon laajemmin TKI-toiminnassa ja työelämän ja sote-yksiköiden välille tulisi rakentaa myös harjoittelujen ulkopuolista yhteistyötä. Erityisesti julkisen sektorin sote-toimipisteisiin tulisi systemaattisemmin sisällyttää opetuspoliklinikoita ja opiskelijoiden tuottamia sote-palveluita, etenkin terveyttä edistävää toimintaa ja asiakasohjausta. Edellä mainittujen edistysaskelten esteenä on tällä hetkellä julkisen sektorin kireä henkilöstöpolitiikka, resurssipula ja kielteinen asenne opiskelijatyöhön. Rahoituksen kohdentamisen lisäksi tulisikin pohtia sellaisia lainsäädännön muutoksia, joilla vahvistettaisiin eri toimijoiden kannustimia opiskelijatyön ja yhteistyön kehittämiseksi. Julkisen sektorin osalta tämä vaatii todennäköisesti velvoittavaa lainsäädäntöä, sillä asenneilmapiiri kehittävään ja innovoivaan työskentelyyn on valitettavan niukka.

Korpi Juho
Suomen Fysioterapeutit ry